

MARKUS
LEIKOLA

TEIDÄN EDESTÄNNE
ANNETTU

WSOY

Markus
Leikola
Teidän
edestänne
annettu

ROMAANI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ • HELSINKI

© MARKUS LEIKOLA, DELICATE SERVICES OY & WSOY 2020

ISBN 978-951-0-43039-2

PAINETTU EU:SSA

”... mikä hyvänsä eläinlaji, jolla on selkeät sosiaaliset vaistot vanhempien ja jälkeläisten tunteet mukaan luettuina, saavuttaisi väistämättä moraalien tajun eli omantunnon heti, kun sen älylliset kyvyt olisivat kehittyneet yhtä korkealle tai lähes yhtä korkealle kuin ihmisen.”

– CHARLES DARWIN: IHMISEN POLVEUTUMINEN, 1871
(SUOM. ANTO LEIKOLA, 2015)

*”Jokainen merkittävämpi aivopoimu ja uurre simpanssin aivossa on selkeästi edustettuna myös ihmisaivoissa, joten toiselle sopiva terminologia sopii toisellekin.
Tästä ei kahta sanaa.”*

– CHARLES DARWIN: IHMISEN POLVEUTUMINEN, KOLMAS, KORJATTU PAINOS 1874 (PROFESSORI HUXLEYN LISÄYS, SUOM. MARKUS LEIKOLA, 2019)

Sisällys

- 1 Introitus 9
- 2 Alussa oli sana 62
- 3 Jesajan ensimmäinen kirja 64
- 4 Jesajan toinen kirja 123
- 5 Jaakobin lasten isän kirja 139
- 6 Raakelin ja tytärten ensimmäinen kirja 174
- 7 Raakelin ja tytärten toinen kirja 211
- 8 Aabrahamin testamentti 236
- 9 Ensimmäinen Kuninkaan kirja 242
- 10 Aadamin ilmestys 296
- 11 Colophon Cladrubiensis 332
- 12 Kahden Kuninkaan kirja 333
- 13 Apostolien elikäs opetuslasten teot 346
- 14 Nestorin kronikka Igumeni Silvesterin ja muutaman muunkin munkin kustannustoimittamana 397
- 15 Satamakapteenien kirja 435
- 16 Jaakobin ja Leean kirjeet toisilleen 504
- 17 Jumalan palvelijan kirja 507
- 18 Saaran ja Aabrahamin ensimmäinen kirja 557
- 19 Jesajan kolmas kirja 616
- 20 Tri Watsonin ensimmäinen kirja 665
- 21 Muistien kirja ja Scripta scribarum 740
- 22 Tri Watsonin toinen kirja 1007
- 23 Saaran ja Aabrahamin toinen kirja 1027
- 24 Euroopan parlamentin pöytäkirjat 1034
- 25 Totuuden evankeliumi 1037
- 26 Saaran ja Aabrahamin kolmas kirja, joka on samalla Benedictus 1044
- 27 Markuksen apokryfia ja kirjeet 1076
Post Scriptum 1081

1

INTROITUS

Jeesus pysytteli liikkumatta vielä 30 sekuntia sen jälkeen, kun viimeinenkin töllistelijä oli kaikonnut Golgatalta Pesahin viettoon. Hän oli vähällä mennä laskuissa sekaisin, koska naulojen leveät kannat painoivat venyviin käsiin ilkeitä uria. Naulat oli huolella valittu vaativaan tehtäväänsä – kiduttaminen oli ammattimiesten hommaa, ei leikinlaskua – ja ne olivat olleet vähällä onnistua eli saada hänet menettämään tajuntansa, kunnes hän olisi tepastellut vaaleaan käytävään, jonka kirkkaan valon hohteessa hän olisi nähnyt koko elämänsä kuin filminauhalla, kunnes...

Mutta näin ei tapahtunut. Ei vaaleaa käytävää, ei tajunnan menettämistä, ei filminauhaa. Sillä Jeesuksen päähän oli viime hetkellä palkähtänyt kriittillinen, kaiken valtaava ajatus, joka ei ainakaan ollut hänen isänsä sinne laittama, mutta joka oli saanut hänet avaamaan silmänsä, pälyilemään huolellisesti ympärilleen ja laskemaan nuo kolmekymmentä sekuntia yksi kerrollaan.

Hihkaistuaan ”Kolmekymmentä!” hän pudottautui alas ja vilkaisi vielä ympärilleen. Golgata oli todella tyhjennyt niin ystävistä kuin kyläluudista-kin, sillä sapatti alkoi, kun aurinko perjantaina laski, joten kaikilla oli kiire viimeisille ostoksille ennen kuin joku uskonnollinen kusipää tulisi kailottamaan, että sormenkin nostaminen saattoi käydä kielletystä työnteosta ja sinäkin syntinen siinä uhmaat Jahven tahtoa ja lakia. Eikä tämä ollut edes mikä tahansa viikkosapatti, jollaisia tulisi seitsemän vuorokauden välein yhä uudelleen ja uudelleen rahanvaihtajien kumota ja pystyttää pöytänsä monta monituista kertaa ja käydä temppelissä aina välillä hoitamassa pyhittelynsä, vaan erikoissapatti Egyptin orjuudesta vapautumisen kunniaksi – joka tosin oli ollut Babylonian orjuus oikeasti, mutta koska Israelin kansan oli sieltä vapauttanut persialainen kuningas, mikä oli nykyisessä poliittisessä ilmastossa ikävä yksityiskohta, niin kaikki pitivät suotavana Babylonian vaihtamista Egyptiin ja kuka noita aikaa myöten niin tarkasti edes muistaisikaan, tikulla silmään, silmä silmästä ja tikku tikusta.

Jeesus loi silmänsä ylös taivaaseen ja huusi:

”Oletko varma, että lentämistä on pakko odottaa helatorstaihin? Tässä on sentään vain pitkä viikonloppu aikaa ehtiä sinne ja takaisin.”

Jäämättä odottamaan vastausta hän satoi vaipan olalleen ja otti sherutin lentokentälle (Jeesus oli varuiksi puhunut etukäteen uskonnollisen poliisin ympäri ja saanut kuin saanutkin sherut-kuskille poikkeusluvan sapattityöhön). Turvatarkastuksen Jeesus selvitti yhdessä kimmeltävässä hujauksessa, toivoi myötätuulta ja saapui Airbusilla, junalla ja mersulla määränpäähänsä etuajassa.

Maasturitaksilla pääsi miltei perille.

”Odota tässä kaksi vuorokautta, veljeni, ja katso, tulet näkemään että juomarahasi on tuplaten normaali.”

Musta kuljettaja, jonka nimi oli Jussuf ja jolla oli seitsemän lasta ja hulttioveljensä leski huollettavana, ei luottanut tuntemattomiin ulkomaalaisiin ja vaati puolet sovitusta matkan hinnasta panttina tässä vaiheessa; tarvitsihan hän itsekin rahaa majataloon. Koska Jussuf oli harras muslimi, Jeesus ei edes yrittänyt vedota olevansa Jumalan poika ja sen tähden niin luotettava etteivät luottoluokituslaitoksetkaan pystyneet parempaan, vaan pulitti mukisematta pyydetyn summan vaippansa kätköistä poimimallaan setelinipulla, jonka hän samassa kädenkäänteessä, vanhana ihmeidentekijänä, vaihtoi paikalliseksi valuutaksi.

”Kiitos, loput voi hoitaa luottokortilla”, sanoi Jussuf tarkistettuaan, ettei Jeesus ollut huijannut.

Samassa kuului minareetista muezzinin kutsu kolmasti aamun valkeneamisen merkiksi. Jussuf pyysi Jeesusta rukoilemaan kanssaan, mihin tämä ilomielin suostuikin. Ei koskaan niin kiirettä sentään.

Jussuf kaivoi maasturin takapöksistä kahden hengen rukousmaton, tarkisti auton navigaattorista suunnan Mekkaan, levitti maton ja asettui sille polvilleen Jeesus vierellään. Kun aamurukoukset oli käyty läpi, Jussuf kumarsi Jeesusta, rullasi maton takaisin mersuun ja asettui odottavaan asentoon.

”Ja nyt mene, sinä harras muslimi, mutta pidä määrääjasta kiinni, sillä minun on oltava haudan ovella maanantaina Jerusalemissa. Jos sinulla on puusepän puhdetöitä tehtävänä, veljeni, voit askarrella niiden parissa tällä välin kaikessa rauhassa. Odotusajasta maksetaan kyllä, ollos huoleton.”

Näin sanoen Jeesus jätti Jussufin ja astui kädet levällään tervehdyksen viidakon laitaan, jossa Jane jo odottelikin häntä.

”Herra paratkoon, kätesi ovat aivan ruvella!”

Kokenut kenttäbiologi teki välittömän havainnon ristillä riippumisen jättämistä jäljistä, mutta nähtyään Jeesuksen levollisuuden ei tehnyt asiasta isompaa stigmaa.

”Ammatin varjopuolia. Mutta ruvetkaamme työhön heti, sillä aikaa on vähän ja minun pitää saada perusteellinen käsitys asioiden tilasta päätöksenteon pohjaksi. Seminaari on siis avattu.”

Sitten hän katseli nousevan auringon valossa ympärilleen. Viidakkomaan kuistin yli kaartui valtava oljista punottu katos, jonka varjoon hänen emäntänsä oli johdattanut hänet tällä välin.

”Toitko viinipullot vai hoidanko asian vedellä, simsalabim?”

Jane hymyili, kävi jääkaapilla, toi pullon sekä kaksi lasia pöytään. Leipäkori ja voiastia täydensivät karun kattauksen. Oli ehkä varhaista tällaiseen, mutta hetki oli odotettu. Jeesus kohotti pikarin huulilleen ja maiskutti kuuluvasti:

”Erinomaista eteläafrikkalaista! Kaikki kunnia Tansanialle, mutta...”

”Chardonnayta”, Jane hymyili edelleen.

”Siltä maistuu. Ehkä jopa vuosikertaa 2012, vai kuinka? Stellenboschia? No niin”, vieras vakavoitui. ”Kysymys on tämä: kumpien edestä ruumiini uhrataan ja vereni vuodatetaan, ihmisten vai simpanssien?”

Jane katseli vierastaan hämillään.

”Eikös sinun isäsi luonut ihmisen omaksi kuvakseen?”

Jeesus kumartui pöydän yli ja alensi äänensä kuiskaten Janen korvaan:

”Älä kerro kenellekään, mutta hän on tullut vanhaksi. Ei mitään vakavaa, mutta ajoittain vähän höppänäksi.”

Jane kuunteli.

”Ja nyt en ole enää varma, oliko se simpanssi vai ihminen. Ymmärrät-hän, ne ovat niin lähellä toisiaan, kyllähän ne nyt voi mennä sekaisin, jos hajamielisyyskohtaus yllättää.”

”Aivan. Yksi ainoa prosentti geeneissä eroa.”

Jeesus suoristi selkensä ja hieraisi kipeitä kämmeniään. Hän ei aina muistanut itsekään heti, mitä kaikkea ihmisruumiin elämään oikein kuului. Jane antoi hänelle purkillisen käsidesiä, josta Jeesus spruittasi aimo lorauksen ja voiteli kätensä nesteellä ja olisi ottanut pullosta huikat päälle, ellei Jane olisi estellyt.

Jeesus levitti suunsa leveään virneeseen:

”Saatan vaikuttaa ensi alkuun vähän friikahtavalta, mutta, Jane Good-
all, minulla on sinulle aivan vakavaa asiaa. Sinä tiedät kaiken simpans-
seista ja niiden käyttäytymisestä: miten ne kohtelevat toisiaan, miten ne
käyttävät vapaata tahtoaan, pyytävätkö ja antavatko ne anteeksi, ilmen-
tävätkö ne armoa heikompiaan kohtaan ja niin pois päin. Ajan säästämi-
seksi voimme skipata oikeusvaltiomääritelmät samoin kuin tulonjako- ja
hyvinvointiteoriat. Ei alustuksia, vaan asiaan. Minä tiedän tähän ikään
mennessä ihmisistä kaiken ja simpansseista en mitään. Eniten minua
kiinnostaa siis: kummilla on vilpittömämpi kyky rakastaa, ihmisillä vai
simpansseilla?”

Jeesus otti leivän, kiitti, siunasi ja mursi sen. Sitten hän pyyhki sillä voi-
astiaa voidellen leivän molemmilta puolin ja työnsi nauraan suuhunsa niin
ison palan, että kesti hyvän tovin ennen kuin hän sai jauhettua leivän sen
verran pienemmäksi, että puhe luisti jälleen.

”Älä pullaan tukehdu”, Jane huomautti.

Jeesus yski leivänmuruja kurkustaan.

”Pelko pois. Ei minusta noin vain henki lähde. Ehti vain tulla nälkä.”

”Vähän kerrallaan sitten vaan.”

Molemmat mutustelivat leipää ja nostivat maljan sen jälkeen. Jane pyö-
ritteli sormeaan pitkin lasin ympyriäistä yläreunaa niin, että siitä levisi är-
syttävä, vinkuva ääni.

”Korviin koskee”, Jeesus valitti.

”Sori siitä.”

”Niistä simpansseista.”

”Mitä niistä?”

Jane oli vaipunut ajatuksiinsa. Ajatukset olivat täpötäynnä simpansseja
kuten aina eikä hänen ajatuksiinsa silloin mahtunut ihmisiä tai ihmisten
asioita.

”Hyvä, minä kerron oman näkemykseni.”

Ja Jane kertoi. Ja kertoi ja kertoi. Siinä meni koko lauantai. Välillä Jee-
sus teki täsmentäviä kysymyksiä tai esitteli teorioitaan, jotka Jane yleensä
kumosi yksi toisensa jälkeen. Myöhään lauantai-iltana, iltautusten jälkeen,
Jeesus sanoi, että nyt alkaa riittää, hänellä on tässä melkomoinen määrä
aineistoa. Että hän alkaa tuntea itsensä jo simpanssiasiantuntijaksi.

Jane nauroi sydämellisesti:

”Vähänpä sinä vielä mitään mistään tiedät! Nuori mies!”

He panivat maata kukin vuoteisiinsa ja Afrikan ylle syttyi kirkas tähtitaivas, joka valaisi koko seutukunnan samalla kun yöeläimet heräsivät eloon, metsästivät toisiaan, synnyttivät ja kuolivat päiväeläinten leväessä tällä välin.

Tanganjika-järvi, Afrikan syvin, huokasi heidän jalkojensa juuressa yösydännä. Virtahevot nousivat rannoille niin Kongon kuin Tansaniinkin puolelle. Ihmisten hallintovaltakuntien rajalla ei ollut näille luontokappaleille merkitystä päiväsaikaan, jolloin ne polskivat ja pärskivät järvessä ja panivat vain kaksi tummaa sieraimennyppylää näytiksi itsestään pinnalle, mutta kun pimeys valtasi maan ja veen, ne kömpivät ylös rannalle monen tonnin kaiken altaan tramppaaviksi äkäisiksi ohjuksiksi, jotka kyllä tunnustivat omat rantansa eli tiesivät mikä metsästysmaa oli kummankin saalistuksen ajaksi kahtia jakautuneen virtahepolauman omaisuutta.

Sunnuntaiaamuna Jeesus heräsi siihen, että hänellä oli hirveä ripuli. Hän syöksyi ulkokuoneeseen ja samassa löysä jo syöksyi hänestä.

”Bakteerikannan vaihdos”, hän ähisi Janelle, joka oli herännyt Jeesuksen rymistelyyn.

”Ihmisen poikana ollessani minulla oli ihmisen bakteerit suolistossani. Nyt alkoi vaihdos taivaalliseen bakteerikantaan.”

”Tai paikalliseen? Voisiko se johtua leivästä?” Jane aprikoi. ”Täkaläinen leipomon pitäjä on saanut oppinsa Ranskassa ja hänen patonkinsa ovat yleensä erinomaisia, rapeakuorisia ja höttöä sisältä. Salaisuus on kuulemma satoja vuosia vanha luostaripatongin resepti.”

”Vähän niin kuin useimmat tuntemani piispat”, Jeesus letkautti ja singahti saman tien takaisin pytylle.

Palattuaan hän sanoi vain:

”Totisesti, vaikka isäni on kaikkivaltias, hän on toisinaan suurpiirteinen yksityiskohdissa. Ja nyt kun kerran olemme molemmat hereillä, pankaamme kahvipannu tulelle ja jatkakaamme siitä, mihin illalla jäämme.”

”Minulla on nykyään espressokone. Yksi täällä käynyt YK-virkailija halusi välttämättä lahjoittaa sen.”

”No kyllä lattekin kelpaa.”

”Mutta minulla ei ole espressojauhoja. On vain pikakahvia”, sanoi Jane ja viritteli nokipannun liedelle, kun Jeesus nosti sormensa pystyyn ja kävi vessassa kolmannen kerran ennen kukonlaulua.

”Odotin muuten sinua vasta tälle aamulle”, Jane sanoi, kun heillä oli mukilliset höyryävää aromikahvia edessään.

”Eivät siis sulkeneet sinua hautaan.”

”Niinkö on kirjoitettu?”

”Ja iso kivi ovelle pönkäksi. Tässä käsityksessä ollaan, kyllä.”

”Ovat sitten panneet omiaan. Vaikka kuinka tietävät, etteivät minua kiivet pidättele.”

Sitten hänen mieleensä juolahti:

”Ja varmaan kertoivat, että vietin viimeisen illan aterioimalla heidän kanssaan?”

Jane nyökkäsi.

”Näin olikin meininki. Mutta moni ilmoittautunut jäi saapumatta, joten sanoin niille kahdelle, jotka viitsivät vaivautua paikalle, että voidaan yhtä hyvin jättää väliin koko ehtoollinen.”

”Ketä sinne saapui?”

”Pietari ja Juudas. Pietari ehti jo ottaa selfien, jonka perusteella Leonardo sitten myöhemmin maalasi taulunsa.”

”Herttinen! Ja sitten sanotaan, että meidän aikamme on totuudenjälkeinen!” Jane huudahti.

Jeesus puisteli päätään murheellisena.

”Aika, sepä vasta merkillinen veijari onkin. Mutta totisesti minä sanon sinulle, Jane Goodall: se joka katsoo simpanssia silmästä silmään, katsoo ikuisuutta.”

”Simpanssit ovat niin todellisia”, Jane huokaisi.

”Ihmisistä en aina tiedä.”

Jeesus nyökytteli vakavana:

”Tästä juuri on kysymys.”

Sitten hän kysyi Janelta:

”Mutta mistä *sinä* tiedät?”

Jane hymyili ja vastasi:

”Jumalan poika, etkä kaikkietävä lainkaan?”

”No en, enhän minä muuten täällä tällä tavoin...”

”Olen vain iloinen, että tulit. Älä ymmärrä väärin. Ja itse asiassa tulit oikeaan paikkaan, koska ennen minua kukaan ei tiennyt simpansseista oikeastaan yhtään mitään. Tai siis olivathan ihmiset olleet tuhansia vuosia niiden kanssa tekemisissä, mutta pintapuolisesti. Minä olin ensimmäinen,

joka rupesin elämään päivittäistä arkea simpanssien kanssa, jakamaan heidän kanssaan huoneeni, jos sallit minun heittäytyä hieman raamatulliseksi. Tarkkana ollakseni, simpanssit sallivat minun jakaa heidän olohuoneensa.”

Tässä kohtaa Jane heilautti kättään puolikaarella viidakon suuntaan.

”Olin aina pitänyt eläimistä, itse asiassa enemmän kuin ihmisistä. Mutta ajatus ei silti pohjimmiltaan ollut minun”, hän jatkoi.

”Tiedän, Ludvig Vuotajan osuus ihmisen ja apinan välissä on aina tehnyt minuun vaikutuksen.”

”Niin, hän oli jo pitkään tutkinut ihmisen muinaisuutta näillä seuduin. Hänen ensisijainen kiinnostuksen kohteensa on, miten ihmisestä tuli ihminen. Minua taas kiinnostaa missä määrin ihminen ja apina ovat samat ja missä määrin erit. Ymmärrätkö tämän eron?”

”Toki. Mutta eihän se ole mikään koulukuntaero?”

”Ei suinkaan! Mutta päästäkseen pitemmälle omissa tutkimuksissaan hänen oli löydettävä joku, joka selvittäisi ihmisten ja apinoiden eron. Koska meillä on tässä aikaa koko yö, niin kerron alusta asti kuinka kaikki kävi.”

Ja sitten Jane alkoi kertoa:

Koska Jumala oli kaukaa viisas ja kaikkietävä, vaikkakin kaikkea muuta kuin täydellinen, hän oli valjastanut Pyhän Henkensä ja vuodattanut tämän Ludvig Vuotajaan eräänä kylmänä, kirkkaana tähtiyönä. Vaikka Keniassa, missä Ludvig asui vaimonsa Marian kanssa, harvoin oli kylmä, Ludvig oli tuntenut väristyksiä ja pelkäsi, että hänen malarialääkityksensä oli pettänyt.

”Ällös peljästy, se on vaan yks Pyhä Henki”, häntä lohduttivat paikalle tai-vaallisen sotajoukkonsa kanssa ilmestyneet arkkienkelit Gavriil ja Miša.

Mutta Ludvig vain havainnoi sotajoukon sotisopia eikä uskonut enkeleitä. Hän väitti vastaan, että kyseessä olivat kikujuosoturit lähikylästä tai jollei kikujuut, niin kenties nandiheimon miehet ja että hän oli malarian kourissa.

”Tässä on sulle yks tärkeä tehtävä”, Gavriil jatkoi välittämättä vastalauseista.

”Sun pitää koota kolme naista ja lähettää ne Englannista Afrikkaan selvittää ihmisen ja apinan sukulaisuusjutskaa”, Miša täydensi.

”Eikä sit mitään tiedehörhöjä ei. Konttoristi ois just paras, mut sellanen jota elukat kiinnostaa.”

"Eikä niinku oma ura ekaks, kässäksä?"

Kyllähän Ludvig Vuotaja käsitti. Vakuututtuaan siitä, että viesti oli mennyt kunnolla tajuntaan arkkienkelit Miša ja Gavriil ottivat chagallilaisen kenoasennon ja lipuivat hiljaa läntiselle yötaivaalle, sillä itäisellä haki omaa paikkaansa jo orastava auringonnousu.

Ludvig selitti vaimolleen Merialle, mitä arkkienkelit olivat hänelle kertooneet, ja koetti parhaansa mukaan kääntää arkkienkelisiansaksasta englanniksi niin sanatarkasti kuin mahdollista, mutta Maria ei siltikään käsittänyt, mihin kaikki tämä tähtäsi.

"Miksi sinä? Sinullahan on oma tieteellinen työsi tehtävänä täällä Keniassa? Pitää selvittää ihmisen ja apinan yhteistä sukupuuta, etsiä esi-isien luurankoja ja niin pois päin."

"Siinäpä se, rakas vaimoni", Ludvig vastasi.

"Helppo kuitata kaikki luurankojen kaivamisella. Mutta niiden nostaminen esiin on vain pintaa, näetkö? Ne kertovat meille tarinaa siitä keitä me olemme – ja myös keitä apinat ovat. Luonnonvaraisten eläinten havainnoiminen on kuitenkin aivan eri asia. Siihen tarvitaan reipasta ulkoilmaihmissen luontoa. Akateemisesta koulutuksesta voi jopa tulla painolasti, jos lähdetään liikaa tutkimaan vain hypoteesejä. Tärkeintä on pitää silmät auki, ja kukaan ei ole siihen sopivampi kuin nuori, naimaton nainen."

"Miksi naimaton? Olethan sinäkin naimisissa?"

"Siksi minä en vietäkään kuukausikaupalla aikaani viidakossa kiikarit silmillä ja muistilehtiö polvillani merkitsemässä muistiin, miten apinat elävät. Miehät ovat touhuun väärällä lailla kunnianhimoisia, näetkö?"

Ludvig Vuotajalla oli ikävä tapa lisätä täytesana "näetkö" paikkaan kuin paikkaan ja erityisesti silloin, kun sitä ei olisi tarvittu.

"Naiset ovat innokkaita ja valmiit omistamaan elämänsä eläville eläimille. Mitä suuremmat silmät ja pörröisempi turkki, sen todennäköisempiä tutkimuskohteita. Ja ihmisapinoillahan toden totta on nämä ominaisuudet."

"Että siis joku parhaassa biletys- ja naimaiässä oleva nainen, jonka toivo päästä asemaan kiinni kuitenkin eurooppalaisessa yhteiskunnassa riippuu naimakaupoista, lähtisi vuosikausiksi viidakkoon? Nyt sinä haihattelet, kultaseni!"

"Ei tietenkään kuka tahansa nainen, vaan oikeanlainen. Valittu. Kyllä niitä löytyy. Elämme sodanjälkeisiä aikoja, näetkö, ja naisilla on enemmän mahdollisuuksia tehdä elämällään mitä itse haluaa."

”Onnea vaan löytöretkellesi”, Maria sanoi. Hän kuitenkin kätki Ludvigin sanat sydämeensä ja he molemmat tutkiskelivat niitä kolme päivää ja kolme yötä.

Jeesuksen tupakkahammasta alkoi kolottaa.

”Ei sinulla sattuisi olemaan pikkusikareita?”

Jane katsoi häntä paheksuvasti:

”No ei. Etkö tiedä, että ne tappavat?”

”Kaikkihan nykyään on kuolemaksi”, Jeesus kohautti olkiaan.

”Ja toisekseen, tänne ei jätetä mitään roskia. Ei ensimmäistäkään muovikassia tai tupakantumppia. Sen tähden tupakointi on kielletty. Voit arvata, ettei ollut helppoa saada paikallisia uskomaan sitä. Tupakkahan on meidän länsimaisten ympäri maailmaa levittämistä vitsauksista hankalimmin kitkettävissä. Isorokko ei ollut mitään sen rinnalla.”

Jeesus tunsu olonsa noloksi.

”Vaikka helppohan sinun on, kun saat varmaan enemmän syntejä anteeksi kuin me muut yhteensä. Mutta täällä me olemme simpanssien vieraana, sori vaan, ja siksikin maaperä on pidettävä puhtaana.”

”Ei se niin mene, että minä saan enemmän kuin muut, vaan niin että minun pitää ottaa muiden synnit omalle kontolleni, jotta muut saisivat ne anteeksi.”

”Tämä kohta Raamatussa on aina ollut minulle hankala muistaa”, Jane sanoi kuin itsekseen mietiskellen.

Juuri silloin minä satuin kirjoittamaan kirjeen Ludvig Vuotajalle. Olin tullut Englannista Afrikkaan vierailemaan erään ystäväni luona ja vierailu oli venähtänyt viikoista kuukausiksi, kuukausista vuosiksi. Olisin vain halunnut keskustella Ludvigin kanssa eläimistä, sillä minulla oli pienenä ollut kovin rakas pehmolelu, joka oli simpanssi. Olin siinä vaiheessa kovin innostunut pitkän matkan kilpajuoksusta. Kilpailin itsekin piirikunnallisissa ja puhuttiin, että voisin päästä ehdolle Kenian edustusjoukkueeseen, mutta valitettavasti venäytin nivelsiteeni juuri ennen ratkaisevaa koitosta ja se siitä urheilu-urasta sitten.

Mutta ajattelin, että jollen saisi juosta savannilla aamuauringossa sydämeni kyllyydestä, saattaisin kuitenkin vielä auttaa muita – joten jatkoin valmentajana. Eräästä kuusi vuotta minua nuoremmasta juoksijalupauksesta tuli

silmäteräni. Oi kuinka hän vaappuikaan juostessaan paljain jaloin, kun hänet ensi kerran näin! Hesekiel oli tuon molemmat vanhempansa menettäneen nandipojan nimi.

”Hesekiel! Esi-isäni kaima, joka juutalaisten kuninkaana ajoi filistealaiset Gazaan!” Jeesus huudahti.

”Sieltäkö se perinnäistapa juontaakin juurensa?” Jane kummasteli.

”Hyvä kysymys. Se mitä Juudean kuningas Hesekielin elämästä tiedetään, perustuu pääasiassa profeetta Jesajan kirjoituksiin. Sen, joka profetoi myös persialaisten kuninkaista.”

”Täytyisi varmaan lukea Jesajan kirja uusiksi”, Jane tuumiskeli. ”Pyhäkouluvuositani on jo kotvanen kulunut.”

”Mutta oletko koskaan ajatellut, mitä tuosta sinun pienestä mustasta Hesekielistä olisi voinut tulla, jos olisit jatkanut valmentajana?” Jeesus kysyi.

”Yhden sortin kuningas hänestä tulikin, mutta ei vain minun ansiositani”, Jane hymyili. ”Kipchoge Hesekiel Keino tunnetaan paremmin pitkien matkojen valtias Kip Keinona. Minulle oli kuitenkin varattu olympiavalmennustakin tähdellisempi tehtävä.”

”Johdatusta”, Jeesus sanoi, ”mutta pitkässä juoksussa olet päässyt pitkälle tälläkin matkalla.”

”Totisesti!” Jane naurahti ja jatkoi:

Valmentaminen ei kuitenkaan olisi yksin elättänyt, ja kun Ludvig Vuotaja tarvitsi sihteeriä, niin minä ryhdyin hommiin. Eräänä päivänä Ludvig tuli luokseni ja sanoi, että olisin valmis. Minä tietenkin kysyin, että mihin, ja Ludvig sanoi, että valmis kenttätöihin, tutkimaan apinoita niin lähietäisyydeltä ettei kukaan aikaisemmin ollut sellaista tehnyt eli käytännössä asumaan niiden kanssa kaukana muiden ihmisten seurasta. En empinyt hetkeäkään, sillä totta sanoakseni sihteerin hommat eivät maittaneet, ja tämä oli unelmieni sellainen täyttymys, jota en edes olisi osannut kuvitella. Asiassa oli vain yksi mutta.

Hesekiel olisi halunnut, että olisin jatkanut hänen valmentajanaan, mutta oli mahdotonta tehdä molempia asioita yhtä aikaa, asua ihmisten kanssa ja apinoiden kanssa. Raskain sydämin sanoin Hesekielille, että hän kyllä löytää uuden valmentajan, mikä oli ihan tottakin, niin paljon oli kehitys kehittynyt siinä kuin Hesekielkin, mutta apinat eivät pärjää ilman minua koska kukaan ei

ole tutkinut niitä ennen eikä tutkisi, ellen minä hoitaisi sitä hommaa. Hesekiel jätti minulle jäähyväiset kyynelsilmin ja sanoi arvostavansa ratkaisuani, että se oli ihan oikein ja hän oli jo iso poika ja osasi jo juosta vaappumatta, minkä seurauksena matka taittui entistä kovempaa vauhtia, kun taas apinat eivät edes tiedä vielä, mitä niistä on tutkimatta.

Ja niin siinä siis kävi että apina-asiat veivät kokonaan mukanaan ja olin jo ollut siis kauan rakkaiden apinoideni parissa täällä viidakossa, kun kuulin radiosta vuonna 1968 Hesekielistä seuraavan kerran. Hän oli nimittäin päässyt peräti olympialaisiin asti juoksemaan ja oli juuri johdossa 10 000 metrillä kierrosta ennen maalia, johti peräti kahdella kierroksella seuraavaa, kun sai todella kiusallisen sappikivikohtauksen ja lyyhystyi parkaisten. Koko radiota kuuntelevan Afrikan halki kulki kohahduksen aalto, ja sitten maanosa vain pidätteli henkeään! Hesekiel kuitenkin tokeni pian, kokosi itsensä ja juoksi radioselostajien itkiessä maaliin nähdäkseen maanmiehensä Naftalin voittavan kultaa. No ei tämä vielä mitään, mutta parin päivän päästä edessä oli 1500 metrin olympiafinaali – tässä välissä Hesekiel oli voittanut 5000 metrin hopeaa, mutta määrätty vuodelepoon niin oman kuin kilpailevienkin joukkueiden lääkärien taholta.

Hesekiel lojui sängyssä, kun muut olivat matkalla stadionille, mikä ei ollut ollenkaan hänelle mieleen, hänhän oli tullut tänne juoksemaan. Niinpä Hesekiel päätti olevansa tarpeeksi terve ja käski sappikiviä pysymään paikoillaan hetkisen ajan, pakkasi kassinsa ja otti bussin stadionille, mutta bussipa juutuikin paikoilleen suurkaupungin liikenteeseen. Näytti jo siltä, että Hesekieliltä menisi tämäkin juoksu sivu suun, mutta hän pyysi linjurin kuljettajaa avaamaan oven, hyppäsi bussista, otti varustelaukkunsa olalleen ja lähti juoksemaan Mexican huonoilla opasteilla varustettuja katuja pitkin kohti stadionia, juoksi suoraan pukuhuoneeseen ja sieltä suoraan radalle ja juoksi kuin juoksi-kin kultamitalin, vieläpä aivan ylivoimaisesti.

”Sitä pidettiin ihmeenä, käsittääkseni”, Jeesus sanoi.

”Ihme on jotakin mitä ei voi käsittää. Kai sinä nyt ihmeidentekijänä sen tiedät?”

”En pysty itse analysoimaan omia tekemisiäni, olen liian lähellä, kun olen tämän nahkani sisällä”, Jeesus vastasi totuudenmukaisesti.

”Samasta syystä tarvitaan ihminen tutkimaan apinoita. Ja oikeastaan tarvittaisiin apina tutkimaan ihmisiä. Ehkä sinun pitäisi elää yksi elämä apinana löytääksesi vastaus kysymykseesi?”

”Pannaan harkintaan. Jatka, pyydän!”

”Siinäpä se, oikeastaan. Silloin minä nimittäin ajattelin, että eipä ole mennyt ihan elämäni hukkaan, kun sain tuon nuorukaisen taannoin olemaan vaappumatta, ja vaappumatta on muuten hänen elämänsä senkin jälkeen jatkunut: hän pyörittää vaimonsa kanssa sadan ja yhden lapsen orpokotia.”

”Yksi kysymys minulla oli mielessä, mutta siihen tulikin vastaus, Jane... ei siis ollut mitään Tarzania?”

”Keinot olivat aivan toiset!”

Jane nauroi sydämellisesti.

”Kyllä se niin kävi, että Ludvig minut tänne houkutteli ja karvaiset ystäväni saivat minut jäämään.”

”Eikä ole vielääkään?”

Jane hymyili:

”Aviomiehet ykkönen ja kakkonen. Ja poika, mutta hän on jo aikuinen. Suunnilleen sinun ikäisesi tai ehkä enemmänkin. Vuodet vierivät niin nopeasti.”

”Eikö sinua ole koskaan jäänyt harmittamaan, että jätit Hesekielin valmentamisen?”

”Olen minä sitä joskus miettinyt. Mutta ei elämässä voi valita kaikkea jälkiviisaasti. Olen tietenkin iloinen, että hän menestyi niin hyvin. Mutta sehän vain tarkoittaa, että joku toinen saattoi valmentaa hänet maailman huipulle.”

Sitten Jane vakavoitui:

”Ylipäätään siihen aikaan ei ollut mitenkään itsestään selvää, että nainen menee töihin. Ja vielä valkoinen nainen valmentamaan mustaa miestä.”

”Olisiko se ollut uhrautumista?”

”Yhtä hyvin voit kysyä, onko tämä uhrautumista, että jätin niin valmentamisen kuin kaiken muunkin simpanssien vuoksi. En ajattele sitä niin. Täällä olen kuitenkin ollut korvaamaton ja tietenkin sillä on merkitystä.”

Jeesus näytti miettelialt.

”Sinun tulisi mieltä myös sitä, missä olet korvaamaton, ei pelkästään, minkä lajin vuoksi uhrautua. Mikä ei tietenkään tee päätöksentekoa helpommaksi. Mutta näissä asioissa tuppaa käymään niin, että vasta jälkikäteen voit nähdä, olitko oikeassa. Tämä viikonloppu alkaa olla tässä – niinpä minun tarinanikin tulee päätökseen, vaikka sinun tarinasi on vasta alussa.”

On nimittäin tutkimusta, jota tehdään, jotta saataisiin akateemisia meriittejä. Ihan tähdellistä sekin, mutta helpommallakin niitä saisi. Sitten on tutkimusta, jota tehdään, jotta ymmärrettäisiin maailmaa. Sehän on tavattoman tärkeää sellainen.

Mutta minun tutkimukseni päämäärä on aivan toinen: näillä apinoilla ei ole muuta toivoa kuin että ihmiset ymmärtäisivät niistä ja niiden elämästä mahdollisimman paljon.

Ja mitä paremmin ihmiset ymmärtävät apinoita, sitä paremmin ihmiset ymmärtävät ihmisiä. Mikäänhän ei viittaa siihen, että ihmiset ymmärtäisivät ihmisistä kovinkaan paljoa vielä.

Apinain ystävähämisen ja Ihmisen Pojan välinen keskustelu tropiikin illan lempessä sylissä olisi saattanut olla täydellinen idylli, elleivät samaan aikaan toisaalla bakteerit, jotka olivat päässeet Jeesuksen ruuansulatuskanavasta ulkokuoneeseen, olisi kuunnelleet tarkasti, mitä Jane ja Jeesus keskustelivat. He tutkiskelivat näitä sanoja ja tallettivat ne sydämiinsä (tai mikä nyt bakteerilla vastaa sydäntä). Kun kukaan ei huomannut, ne vuorostaan odottivat 30 sekuntia ja lähtivät jonossa tallustamaan tiehensä, eivätkä niiden aikeet olleet puhtaat, vaan mieli täynnä metkuja. Ja se mieli oli yksi ja yhtenäinen.

* * * * *

”Joten sinä siis haluaisit tietää yhden viikonlopun aikana kaiken simpanssien elämästä, sinä joka olet mielestäsi elänyt yhden kokonaisen ihmiselämän?”

”Niin, näin haluan.”

”Vähänkö laaja aihe... ehkä kuitenkin keskitymme joihinkin aspekteihin. Tiedätkö, minä olen aloittanut simpanssien tutkimisen jo 1950-luvulla. Ja ensimmäisenä maailmassa kenttäoloissa, luonnonmukaisessa ympäristössä. Ja tiedän niistä näin vähän.”

Jane näytti sormillaan avaten etusormensa ja peukalon väliin noin viiden sentin raon.

”Tuo peukalon ja etusormen koordinointi on yhteistä, sen tiedän. Minua kiinnostaa, mikä ei ole.”

Jane naurahti:

”Luuletko että on mahdollista puhua vain eroista puhumatta samalla siitä, mikä on yhteistä? No, luulit mitä luulit, aikamme on rajallinen ja niinpä aloitan. Keskeytä täsmentävillä lisäkysymyksillä, jos jotakin jää epäselväksi ja katson, osaanko vastata.”

”Okei!” Jeesus hihkaisi ja kaatoi kummallekin lisää viiniä.

”Simpanssit ovat ennen kaikkea samanlaisia kuin me. Mutta tämän hyväksyminen on erinomaisen uusi asia. Kun aloitin täällä 1960-luvun alussa...”

Janen katse jäi hetkeksi harhailemaan yötaivasta kohti. Ei niin, ettei hän olisi muistanut, vaan koska hän muisti. Siitä oli yhtä aikaa ikuisuus ja samalla kuitenkin ei silmänräpäystäkään. Viidakossa aika menettää merkityksensä. Se saattaa johtua simpansseista. Tai sitten hän oli siirtynyt johonkin ihan omaan ajan kokemiseensa.

”60-luvulla, olit sanomassa”, Jeesus auttoi. ”Tiedän siitä paljon. Tai tavallaan en mitään”, hän punastui.

”Niinpä”, Jane vastasi hitaasti katsoen nyt vierastaan. ”Se on hyvin lähellä ja toisaalta kaukana. Sellaisia eri aikoja, joita ihminen itse elää ja on elänyt, on vaikea hahmottaa. Helpompi on puhua ajasta ennen itseä tai, jos tarpeen, kuvitella maailmaa sen jälkeen, kun minua ei enää ole.”

”Minun näkökulmani on lajispesifi. Niinpä joudun laajentamaan tuon jälkimmäisen: kun – tai jos – meitä ei enää ole.”

”Että meitä ei enää olisi? Tjaa, miksei. Niin moni laji on kuollut sukupuuttoon. Aiemminkin. Miksei sitten simpanssi tai ihminen? Siinä on toki se ero, että olemme ainoa laji, joka sen voi myös estää. Simpansseista en ole aivan varma, voisivatko ne estää oman mahdollisen sukupuuttonsa. Aina-kin sen uhka on paljon todellisempi nyt kuin 1960-luvulla. Että tässä sinulle ensimmäinen ihmisen ja simpanssin ero. Mutta siis: tuolloin olin ensimmäinen, joka havainnoi kenttäoloissa näitä ystäviämme, ja aloin kuvata niiden käyttäytymistä sanoilla kuten ’lapsuus’, ’motivaatio’, ’kiihtyminen’ ja ’tunnetila’. Minulle sanottiin, ettei niin saa tehdä. Koska ne eivät ole ihmisiä. Pitää sanoa: *kuin lapsuus, motivaation tavoin, tunnetilan kaltainen tila.*”

Samassa yksi apina löntysti heidän viereensä ja ensin haisteli Jeesusta, sitten puski otsallaan tätä hellästi olkavarteen. Jeesus rapsutti simpanssia vastapalvelukseksi.

”Näetkö? Ne viestivät meille ja me vastaamme. Lajirajan yli. No, näin-
hän me elämme koirien ja kissojenkin kanssa, jopa marsun tai kultakalan

kerä. Mutta minä ajattelin, että jos meidän perimässämme on vain yhden prosentin ero, niin eikö ole yhtä suuri todennäköisyys, että simpanssi tuntee sitä tunnetta, jota se näyttäisi tuntevan? Emmehän me toisistamme, ihmiset siis, tiedä varmuudella, onko joku surullinen, vaan ainoastaan päättelemme, että siltä vaikuttaa. Rakastuneen tulkitseminen on vielä vaikeampaa, jopa rakastuneelle itselleen.”

Jeesus katseli haaveellisesti taivaalle ja Jane Jeesusta. Voi Jeesus, etpä taida koskaan olla rakastunut, tutkija huokaisi mielessään. Simpanssi heidän välissään katsoi tyytyväisyyttä hyristen kumpaakin ihmistä, jotka raputtivat sitä nyt molemmat.

”Ennen kaikkea simpanssien ja ihmisten sosiaalinen käyttäytyminen on hyvin samankaltaista”, Jane jatkoi. ”Äidit hoivaavat useamman vuoden poikasiaan ja opettavat näille elämisen taitoja – toiset ovat sallivampia ja toiset taas varovaisempia. Äidin ja lapsen suhde säilyy koko elämän, pitkään sen jälkeen kun lapsi on jo omillaan ja sillä on omia lapsia. Sama koskee myös sisarusten ja adoptiolasten suhteita. Perheenjäsenten suhteet ovat läheisiä ja kannustavia. Oppimista tapahtuu sekä havainnoimalla että matkimalla. Seuraava sukupolvi saattaa vielä pitkän ajankin kuluttua toimia tavalla, jolla juuri tietyssä lapsuuden perheessä toimittiin. On havaittu, että eri puolilla Afrikkaa simpanssien käyttäytymisessä on sekä sellaisia piirteitä, jotka ovat kaikille ominaisia että myös sellaisia, joita esiintyy vain yhdessä laumassa.”

”Eli samoin kuin ei pitäisi puhua Afrikasta ei pitäisi puhua simpansseista yhtenä kokonaisuutena?”

”En minä niin sanonut”, Jane vastasi hitaasti.

”Vaan että on yhteisiä asioita ja on erilaisia asioita. Ihan korkeimmalla älyllisellä tasollakin. Mutta kaikkein vaikuttavinta ovat simpanssien eleet: ne pussaavat, halaavat, pitävät toisiaan kädestä, taputtavat selkään, iskevät nyrkillä, kiskovat karvoista, ja vaikka mitä. Kaikkea tätä samoissa tilanteissa ja samoin tarkoituksiperin kuin ihmisetkin. Ja mikä parasta, niihin ei koskaan kyllästy. Ne varioivat käyttäytymistään, keksivät aina kaikenlaista uutta – tai sitten vielä näin monen kymmenen vuoden jälkeen tekevät jotakin, mitä en vain ole nähnyt niiden aiemmin tekevän. Mistäs minä tiedän.”

”Ihmisiin kyllästy varmaan helpommin.”

Jane ja Jeesus hymyilivät toisilleen. Ei tarvittu kahta sanaa asiasta, mutta se oli jo asian vierestä. Ja sitten Jane käytti vielä käytettävissä ole-

van ajan selvittääkseen lisää simpanssiasioita, valikoiden, poimien, syventäen ja laventaen, herättäen Jeesuksessa ihmetystä, ihastusta, kummastusta, närkästyä ja ties mitä kaikkia tunteita, mutta aina simpanssien puolesta.

Kun ilta koitti, Jeesukseen ei kerta kaikkiaan olisi enää mahtunut pisaaraakaan enempää simpanssitietoutta, vaikka hänen poimuista aivokuorensa olikin venyvää sorttia. Janekin huomasi tilanteen ja alkoi sommitella loppulausuntoa.

”Siinäpä se, mitä sinun tarvitsee tietää simpansseista edeltä päin. Mutta olennaisimman löydät vielä edestäsi. Nimittäin vasta seuraamalla simpanssien elämää pääset todella perille heistä. Odotan jännityksellä osallistuvan havainnointisi tuloksia!”

”Kiitos. En tosin ajattele, että niitä julkaistaisiin missään tieteellisessä aikakauskirjassa.”

”Riittää, että päivität Ison Kirjan näiltä osin. Vaikka olisi siinä paljon muutakin päivitettävää.”

”Heh, luuletko todellakin että nykyinen auktorisoitu versio on läheläkään sitä, minkä isäni on vahvistanut? Jos vain tietäisit, miten tähän on tultu...”

”Arvaan kyllä. Ai niin, vielä: tiedätkö mikä on minusta kaikista hienointa ja ihmeellisintä simpanssien ja ihmisten yhteisessä käyttäytymisessä?”

”No?”

”Simpanssit kutittavat toisiaan.”

”Miksi ne niin tekevät?”

”Häh? Tietenkin naurattaakseen toisiaan. Eikö sinua ole koskaan kuttettu?”

Jeesus valahti apeahkoksi.

”Ei. Itse asiassa ei koskaan.”

”No miten sinun vanhempasi ja sisaruksesi saivat sinut nauramaan?”

”En paljon nauranut lapsena. Ei ollut, mille nauraa.”

Nyt oli Janen vuoro katsoa hölmistyneenä Jeesusta.

”En ymmärrä. Miten voit saarnata rakkaudesta, jos et tiedä nauramisesta?”

”Onko niillä jokin yhteys?”

Molemmat olivat äkkiä toistensa edessä noloja, kuin olisivat ensi kertaa nähneet ihmisen ilman vaatteita. Joissain toisissa oloissa jotakin hienova-

Alussa ei ole sana vaan elämä, ja elämän nimi on bakteeri.

BIOLOGINEN JA KULTTUURINEN evoluutio lähtee lapasesta, kun noin 2000 vuotta sitten Jeesus hyppää pitkänperjantain päätteeksi alas ristiltä. Ennen kuin voi suorittaa tehtävän – uhrautua ihmiskunnan puolesta – on varmistettava, että Jumala todella loi omaksi kuvakseen ihmisen eikä esimerkiksi simpanssia, jonka geneistä 99 prosenttia on ihmisen kanssa yhteisiä. Ainoa tapa varmistua asiasta on elää toinen elämä maan päällä simpanssina ennen kuin pääsiäisviikonloppu on ohi.

Simpanssinhahmoinen Jeesus saapuu 1900-luvulle seuraamaan natsijohtaja Adolf Eichmannin oikeudenkäyntiä ja huomaa, että synti ja syyllisyys eivät olekaan niin yksinkertaisia kysymyksiä kuin luulisi – varsinkin kun jokaisen, hänenkin, jokainen teko sotkee asioita vain lisää. Ihmisten kanssa luomakunnan hallitsemisesta diilin tehneet bakteerit tulevat hyvin, hyvin vihaisiksi, ja viimeinen pisara on bakteereja kansanmurhan tavoin tappavien antibioottien leviäminen.

MARKUS LEIKOLAN pitelemättömässä romaanissa isät ja pojat, äidit ja tyttäret matkaavat halki keskiajan, viktoriaanisen Lontoon, Auschwitzin kauhujen, Afrikan, Israelin ja Iranin historioiden kautta etsimään viisautta ja totuutta. Kuitenkin rakkauden ja armon voi löytää vain sydän toisesta sydäimestä.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-43039-2